

NOTĂ INFORMATIVĂ

**la proiectul de lege cu privire la abrogarea Capitolului XIII¹
din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225/2003**

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul de lege cu privire la abrogarea Capitolului XIII¹ din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225/2003 a fost elaborat de către Ministerul Justiției.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Proiectul are drept scop implementarea acțiunii 3.11.2. din *Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2021-2022*, aprobat prin *Hotărârea Guvernului nr. 235/2021*, care prevede următoarele: „*Excluderea instituției medierii judiciare obligatorii*.”.

Această acțiune urmărește eliminarea problemelor ce țin de îngreunarea și tergiversarea proceselor judiciare în urma instituirii medierii judiciare obligatorii pentru anumite cauze civile.

La 17 martie 2017, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat *Legea nr. 31/2017 pentru completarea Codului de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225/2003* (în continuare – *Legea nr. 31/2017*), prin care a fost instituită medierea judiciară drept o modalitate obligatorie de soluționare prealabilă a litigiilor, pentru următoarele cauze civile:

- a) protecția consumatorilor;
- b) litigiile de familie;
- c) litigiile privind dreptul de proprietate asupra bunurilor între persoane fizice și/sau juridice de drept privat;
- d) litigiile de muncă;
- e) litigiile care rezultă din răspunderea delictuală;
- f) litigiile succesoriale;
- g) alte litigii civile a căror valoare este sub 200 000 de lei, cu excepția litigiilor în care s-a pronunțat o hotărâre executorie de intentare a procedurii de insolvență.

Conform notei informative, scopul introducerii acestei instituții juridice a constat în reducerea volumului de muncă a judecătorilor, precum și flexibilitatea/rapiditatea soluționării litigiilor.

Însă, după intrarea în vigoare a completărilor operate prin *Legea nr. 31/2017*, s-a constatat că medierea judiciară reprezintă o metodă inefficientă de soluționare prealabilă a litigiilor, care a îngreunat semnificativ procedurile judiciare și a cauzat tergiversarea cauzelor pendinte, fiind afectat accesul liber la justiție a justițiabililor.

Deci, această instituție nu numai că nu a generat rezultatele pozitive scontate, dar a și determinat consecințe negative asupra procedurilor civile și a volumului de lucru al judecătorilor.

În acest sens, conform datelor statistice pentru anii 2018-2021, se atestă următoarele efecte asupra procedurilor judiciare civile:

- a) din numărul total al proceselor de mediere judiciară (43487), numai 1165 au finalizat prin încheierea unei tranzacții (i.e. 2,6 %). În restul litigiilor, procesele de mediere au încetat prin refuzul părților de a soluționa litigiul pe cale amiabilă, expirarea termenului sau renunțarea la acțiune a reclamantului;
- b) procesele de mediere judiciară sunt de o durată excesivă (în mediu 3-9 luni), în pofida faptului că, conform art. 182² alin. (5) din *Codul de procedură civilă*, termenul medierii judiciare nu poate depăși 45 de zile;
- c) creșterea volumului de lucru al judecătorilor datorită instituirii unor proceduri judiciare adiționale, fapt ce a sporit numărul acțiunilor procesuale ce urmează a fi întreprinse de magistrați. Aceste aspecte au fost transpuse și în *Regulamentul privind stabilirea gradelor de complexitate unice naționale a cauzelor penale, contravenționale și civile*, aprobat prin *Hotărîrea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 165/6 din 18 februarie 2014*.

Astfel, se atestă că instituția medierii judiciare a generat, de fapt, blocaje procesuale care tergiversează semnificativ examinarea și soluționarea cauzelor civile, precum și sporește nerezonabil sarcina de muncă a judecătorilor.

De altfel, în România medierea obligatorie a fost declarată neconstituțională prin *Decizia Curții Constituționale nr. 266/2014*, în care Curtea a statuat, *inter alia*, că procedura prealabilă obligatorie de mediere apare ca fiind o piedică în calea realizării și obținerii de către cetățean a drepturilor sale în justiție (par. 24).

Similar, și Curtea Constituțională a Republicii Moldova în *Hotărîrea nr. 8/2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 225 din 30 mai 2003 (medierea judiciară)* a statuat că medierea judiciară obligatorie reprezintă o limitare a dreptului persoanelor la un proces echitabil, sub aspectul tergiversării soluționării cauzei într-un termen rezonabil, fiind afectat dreptul garantat de art. 20 din *Constituția Republicii Moldova* (par. 54).

Însă, spre deosebire de organul de jurisdicție constituțională al României, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a declarat că procedura medierii judiciare nu determină o **întârziere substanțială** a termenelor judiciare. Or, în accepțiunea Curții, cele 50 de zile pe care le presupune procedura de mediere judiciară prealabilă, nu constituie o întârziere substanțială pentru introducerea acțiunii în justiție (par. 72 și 77). Prin urmare, Curtea a constatat existența unui echilibru proporțional între principiile concurente și a declarat caracterul constituțional al prevederilor Capitolului XIII¹.

Dar, constatăm că, în practică, medierea judiciară a provocat efecte care nu au fost prevăzute de Curte, i.e. tergiversarea semnificativă a proceselor de mediere judiciară – în mediu pînă la 9 luni – precum și rata extrem de joasă a litigiilor soluționate amiabil prin încheierea tranzacțiilor (2,6 %).

În aceste condiții, este nejustificată menținerea prevederilor din Capitolul

XIII¹ din *Codul de procedură civilă*, or, acestea afectează disproportional dreptul la un proces echitabil și termenul rezonabil de soluționare a cauzei.

Această concluzie se impune, în special, în contextul în care *Recomandarea nr. (2002)10 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei către statele membre privind medierea în materie civilă*, prevede următoarele:

„7. Prin reglementarea medierii, statele ar trebui să supravegheze a se evita (I) întârzierile inutile și (II) recurgerea la mediere ca o tactică de întârziere.”

3. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul prevede abrogarea Capitolului XIII¹ din *Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225/2003*. Astfel, va fi asigurată excluderea medierii judiciare din cadrul procedurilor civile.

Adițional, la art. II, proiectul prevede dispoziția tranzitorie conform căreia în procesele de mediere judiciară neîncheiate la momentul intrării în vigoare a legii, instanța de judecată, în termen de 5 zile de la intrarea în vigoare a legii, va emite o încheiere nesusceptibilă de atac cu privire la încetarea procedurii de mediere judiciară și va transmite dosarul instanței judecătorești pentru repartizare aleatorie unui alt judecător sau, după caz, unui alt complet de judecată. Astfel, în așa mod se va asigura finalizarea procedurilor de mediere care vor fi în desfășurare la momentul intrării în vigoare a legii.

4. Fundamentarea economico-financiară

Implementarea proiectului nu necesită cheltuieli financiare suplimentare din bugetul public național.

5. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

După adoptarea proiectului de lege nu va fi necesară modificare altor acte normative.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În scopul respectării prevederilor *Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional*, proiectul hotărârii este plasat pe pagina web oficială a Ministerului Justiției www.justice.gov.md, compartimentul *Transparența decizională*, directoriul *Proiecte de acte normative remise spre coordonare*.

De asemenea, conform prevederilor art. 20 al *Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative*, elaborarea prezentului proiect de lege a fost demarată odată cu publicarea pe pagina web oficială a Ministerului Justiției la compartimentul *Transparența decizională*, directoriul *Anunțuri privind inițierea elaborării actelor normative*, a anunțului de inițiere a procesului de elaborare.

Secretar de stat

Veronica MIHAILOV-MORARU